

Webinar: scabiës en bedwantsen

voor zorg- en hulpverleners van de 1ste lijn - 12 december 2023

ELZ Antwerpen, stad Antwerpen, huisartsenkring Minerva

minerva
huisartsenkring

Inleiding

- De webinar duurt ongeveer tot **21 uur**.
- Deze webinar wordt **opgenomen**. De opname en deze presentatie kan je later herbekijken.
- **Vragen** kan je schriftelijk stellen in de **vraag en antwoord (V&A)**. In de V&A kan je ook de antwoorden zien.
- **Attest van deelname of accreditering**: via Google Form, zie link in de chat
- Sprekers:
 - **Dr. Aaron Devos**, arts infectiebestrijding, Departement Zorg Vlaanderen: gezondheidsimpact van schurft en bedwantsen
 - **Gunter Van Keer**, dienst gezondheid, stad Antwerpen: aanpak van schurft binnen de stedelijke context
 - **Sally Peustjens**, dienst dierenoverlastbeheer, stad Antwerpen: bestrijding van bedwantsen
 - **Serge De Pauw**, preventiedienst, stad Antwerpen: preventieve tips en tricks

Agenda

1

Scabiës (schurft)

2

Bedwantsen

3

Vragen

Scabiës (schurft)

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

Gezondheidsimpact van scabiës

Aaron Devos

Arts infectieziektebestrijding

DEPARTEMENT ZORG

Afdeling Preventief Gezondheidsbeleid

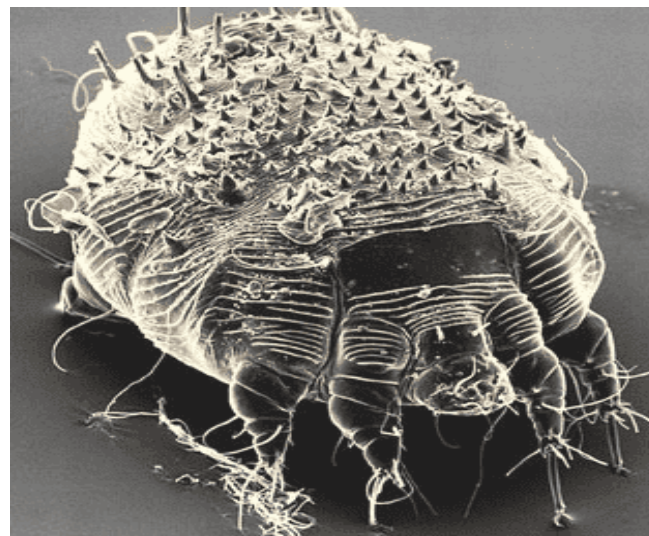
T 02/ 553 08 92

aaron.devos@vlaanderen.be

www.departementzorg.be

Scabiës: wat is het?

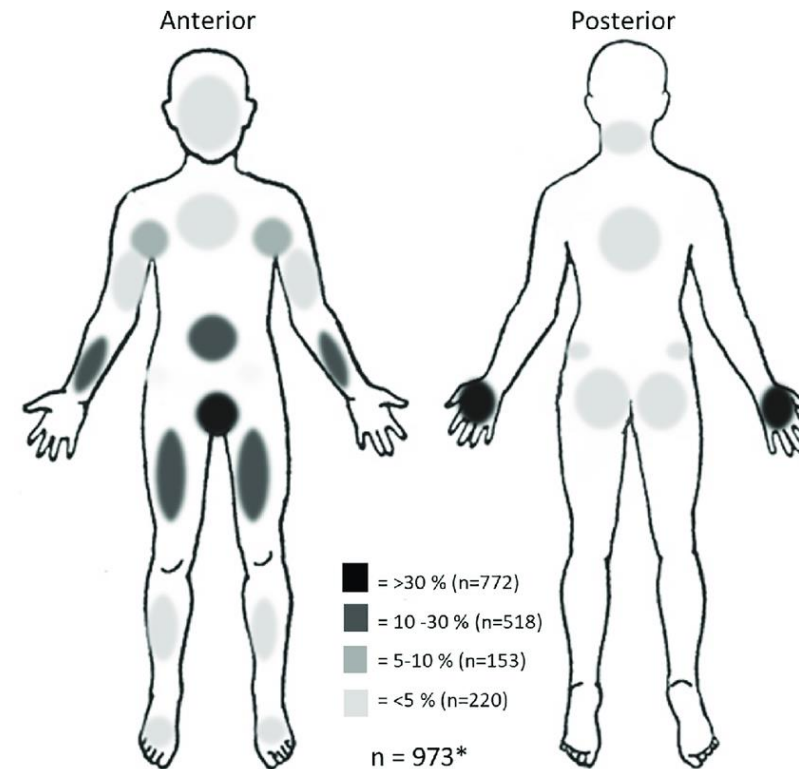
- ▶ Huidziekte door schurftmijt
- ▶ Gangetjes in de huid
- ▶ Typische jeukklachten
- ▶ Zeer vaak atypisch beeld!
- ▶ Ontstaat 2 tot 6 weken na besmetting, sneller bij herinfectie
- ▶ Via direct, regelmatig en intensief huidcontact: 15 minuten
 - Bijvoorbeeld: seksueel contact, samen slapen, knuffelen, lichamelijke verzorging
- ▶ Eitjes komen uit na 2 tot 3 weken

Scabiës: voorkeursplaatsen

- ▶ Tussen vingers
- ▶ Genitaalstreek
- ▶ Binnenkant polsen
- ▶ Dijen
- ▶ Rond de navel
- ▶ Onder de oksel
- ▶ Bovenarmen
- ▶ Onderbenen, voeten

- ▶ Bij volwassenen: hoofd meestal gespaard

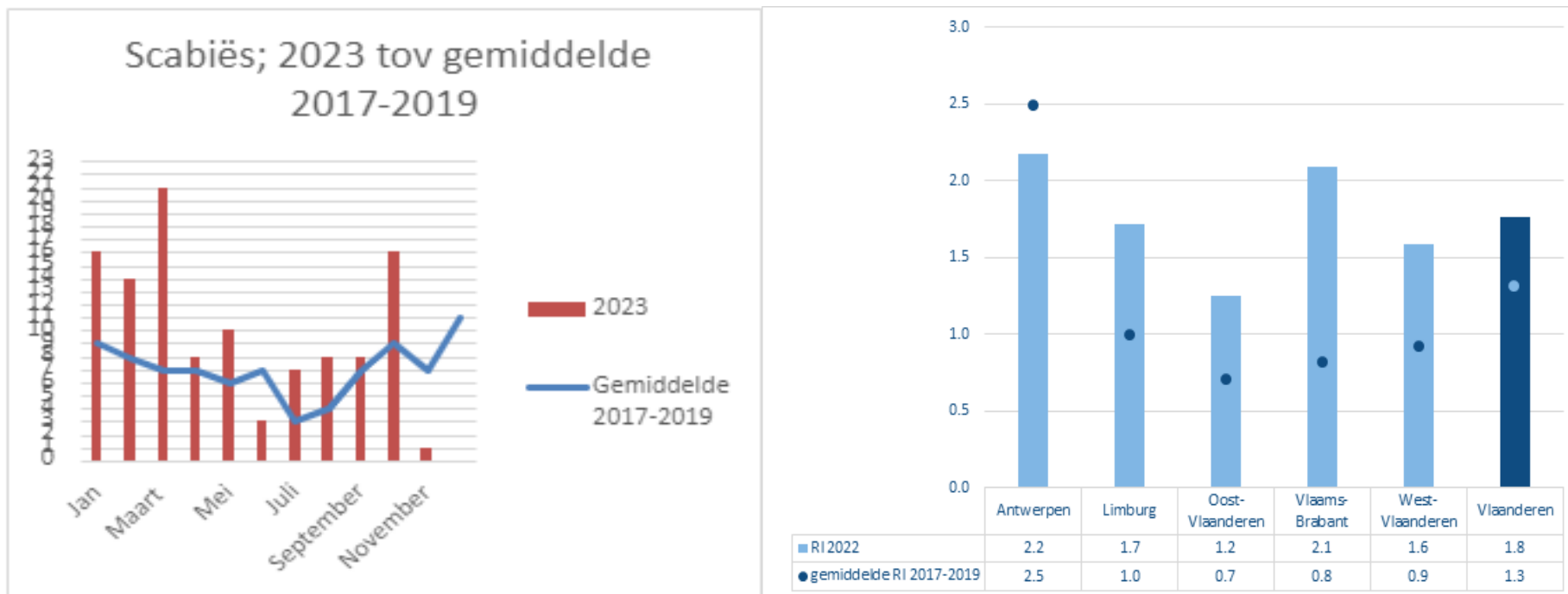

Scabiës: meldingsplicht

- ▶ > 1 geval in een collectiviteit (school, internaat, woon- en zorgcentra, kinderdagverblijf,...)
- ▶ Niet bij 1 geval of in een gezinssituatie
- ▶ Overleg kan uiteraard wel indien nodig

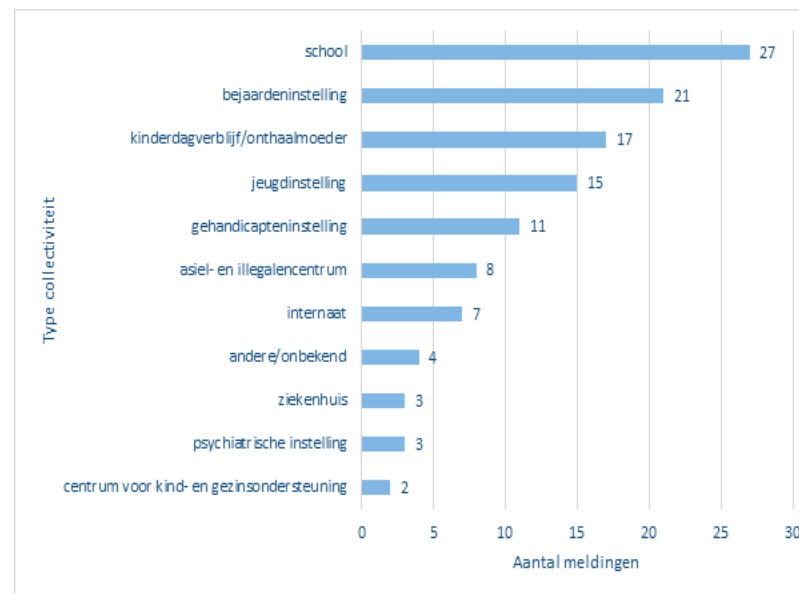
Scabiës: epidemiologie

Scabiës: epidemiologie

- ▶ Vooral collectiviteiten gelinkt aan kinderen
- ▶ Of zorginstellingen

- ▶ Toename individuele cases
- ▶ Vooral bij mensen die
 - Frequent reizen
 - Vluchteling zijn
 - Onvoldoende toegang tot drinkbaar water of hygiëne hebben
 - Jong zijn
- ▶ Én zorgberoepen!

Scabiës: diagnose

- ▶ A.d.h.v. klinisch beeld, in combinatie met verhaal van blootstelling
- ▶ Burrow Ink Test: makkelijk, maar onvoldoende sensitief
- ▶ Beste optie: via huidschraapsel bij dermatoloog

Scabiës: complicaties

- ▶ Surinfectie
- ▶ Risicofactor voor acute poststreptokokken-glomerulonefritis, hogere aantallen reumatische koorts en reumatisch hartziekte
- ▶ Slaaptekort, psychosociaal
- ▶ Scabiës incognito
- ▶ Ernstig beloop: scabies crustosa/norvegica

Scabiës: behandeling

[Scabiës \(schurftmijt\) \(zorg-en-gezondheid.be\)](https://zorg-en-gezondheid.be)

- ▶ Thuissituatie: (1 of) 2x behandelen
- ▶ Leefgemeenschap:
 - Symptomatische gevallen: 2x
 - Risicocontacten: 1x, op moment van 2e behandeling sympt.
- ▶ Behandeling bij iedereen gelijktijdig!
- ▶ Steeds hygiënische maatregelen!
- ▶ Permetrine 5% crème (Zalvor[®]), ivermectine, benzylbenzoaat 25%
- ▶ Nooit douchen vlak voor zalf: meer systemische effecten
- ▶ Geen bewijs van resistentie

Scabies: behandeling

▶ Permetrine 5% (Zalvor®)

- Van kaakrand tot voetzolen
- Bij kinderen tussen 2 maanden en 2 jaar/ouderen: ook hoofd. NIET rond ogen en mond
- Na toiletbezoek/handen wassen: opnieuw aanbrengen
- 12 uur (best 's avonds)
- Mag tijdens zwangerschap/borstvoeding
- Contraindicaties:
 - × Jonger dan 2 maanden
 - × Surinfectie/huidbeschadiging
- Ook ovicide

▶ Benzylbenzoaat 25% emulsie

- 3 opeenvolgende dagen
- Tussenin niet douchen
- Van kaakrand tot tenen
- Mag tijdens zwangerschap/borstvoeding
- Kinderen jonger dan 2 maanden
- Meer bijwerkingen
- Niet ovicide

Scabiës: behandeling

▶ Ivermectine:

- 0,2mg/kg, 1 tablet = 3mg
- Duur
- 2u voor en na inname niet eten
- Contraindicatie:
 - × Zwangerschap/borstvoeding
 - × Kinderen onder 15 kg

Gewicht	Aantal tabletten / behandeling
15 – 24 kg	1
25 – 35 kg	2
36 – 50 kg	3
51 – 65 kg	4
66 – 79 kg	5
≥ 80 kg	6

▶ Na behandeling:

- Jeuk kan toenemen onmiddellijk na behandeling
- Jeuk kan 4 tot 6 weken aanhouden na behandeling
- Recidief: nieuwe letsels?
- Besmettelijkheid verdwenen 12 uur na behandeling

Scabiës: behandeling, hygiënische maatregelen

Alle kleding (inclusief alle accessoires zoals mutsen en andere hoofddeksels, sjaals, handschoenen, sokken, ...) die de voorbije 3 dagen werden gedragen	Wassen op 60°C of 3 dagen in een afgesloten plastic zak op kamertemperatuur bewaren
Linnen (beddengoed, bedsprei, handdoeken, stoffen zakdoeken, ...) die de voorbije 3 dagen werden gebruikt	Wassen op 60°C of 3 dagen in een afgesloten plastic zak op kamertemperatuur bewaren
Matrassen	Stofzuigen en omdraaien
Kussens (bed, zetel, stoel, ...)	Wassen op 60°C of 3 dagen in een afgesloten plastic zak op kamertemperatuur bewaren
Tapijten	<ul style="list-style-type: none">• Vast tapijt: stofzuigen en 3 dagen huidcontact vermijden• Losse tapijten: oprollen en 3 dagen laten luchten op kamertemperatuur• (Vaste) trappenloper: stofzuigen en 3 dagen huidcontact vermijden
Materialen van baby's/kinderen	<ul style="list-style-type: none">• Matras van bedje of park: stofzuigen en omdraaien• Relaxstoeltje: stofzuigen• Pluchen/stoffen knuffels: wassen op 60°C of 3 dagen in een afgesloten plastic zak
Zetels en stoelen met stof	<ul style="list-style-type: none">• Stofzuigen• Bij recidief en/of uitgebreide letsels: zetel inpakken met plastic of 3 dagen laten luchten
Stoffen autozetel / Maxi-Cosi / kinderwagen	In de zomer stofzuigen indien er met blote benen/schouders is opgezeten
Huisdieren	<ul style="list-style-type: none">• 3 dagen geen fysiek contact• Dier niet in de zetel of het bed laten liggen

<https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/2023-03/Extra%20hygi%C3%ABnische%20maatregelen%209-3-2023.pdf>

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

Scabiës (schurft): Aanpak binnen stedelijke context

Gunter Van Keer, dienst gezondheid stad Antwerpen

Ondersteuning door stad Antwerpen

Scabiësondersteuning in de 1ste lijn

- Voor wie? Precaire groepen = art. 60, leefloon en personen in referentiebudget armoede
- Waarom? Ruime verspreiding van infectieziekte voorkomen
- Hoe? Efficiënte aanpak en deskundiger maken van burgers
- Draaiboek: biedt een overzichtelijke leidraad voor eerstelijns werkers waarin ieders rol duidelijk vastligt
www.antwerpen.be/info/607039f536d29453e47df5a0/zo-begeleid-je-klanten-met-schurft

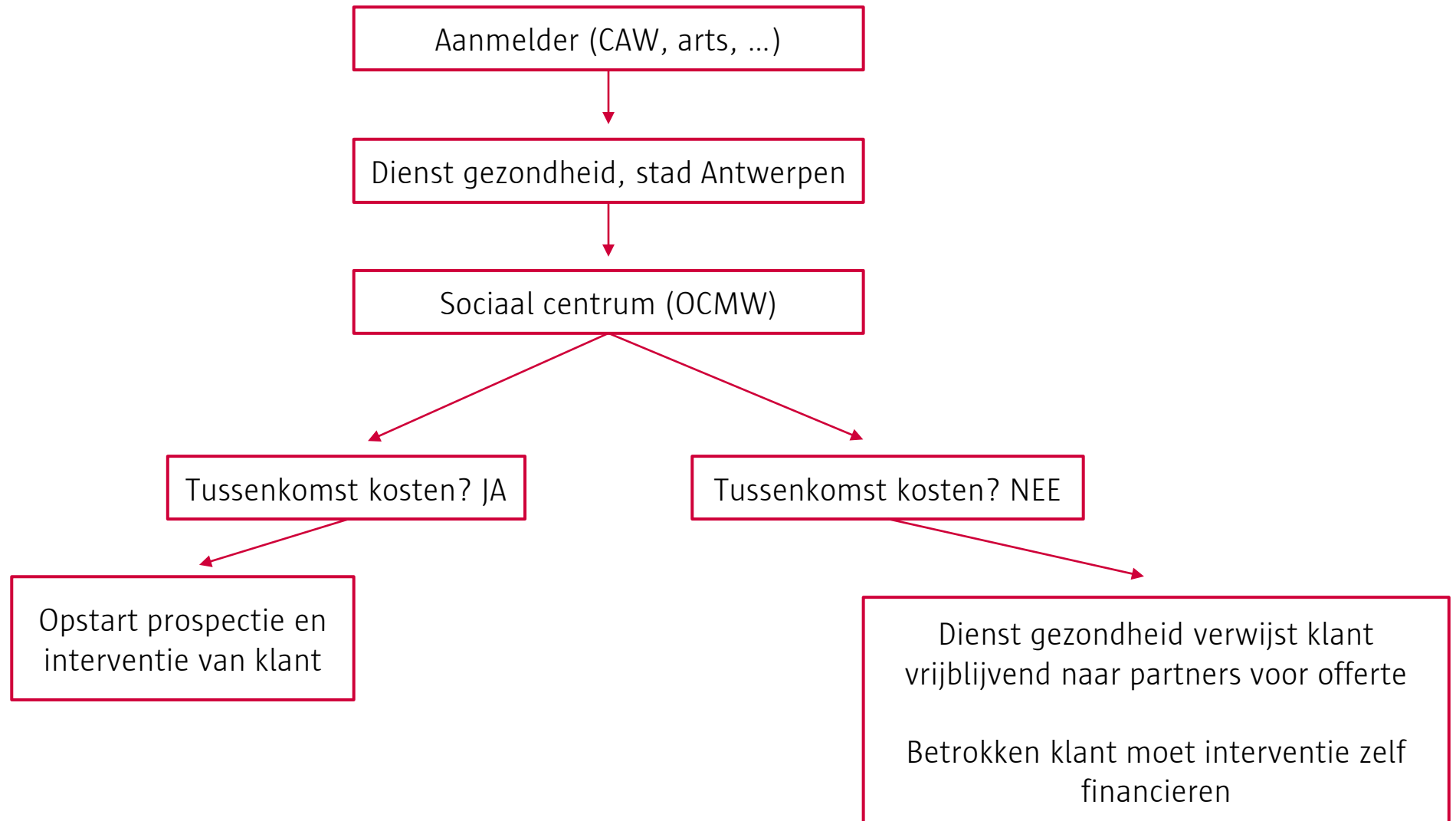

Flow voor behandeling

- De **patiënt en alle gezinsleden** (en daarmee gelijkgestelde contacten), ook al zijn er personen zonder klachten.
 - Douche
 - Insmeren met zalf en medicatie
 - Propere kleren aan
 - Zalf 8 uur laten inwerken
- **Woning, kledij, linnen en beddengoed**
 - Wassen op 60°C en 20 minuten in de droogkast op hoge temperatuur
 - 12 uur in een afgesloten zak in de diepvries op -20°C
 - Tapijten, matrassen inpakken in plastic gedurende 5 dagen
 - Vast tapijt grondig stofzuigen

Aanmeldingsprocedure grondgebied stad Antwerpen

Tips voor een vlotte aanmelding

Aanmelder bezorgt juiste gegevens/documenten aan dienst gezondheid/OCMW voor opstart van de interventie

- **Specifieke diagnose scabiës** voor elk gezinslid door de **arts**
 - Bij twijfel: doorverwijzen naar dermatoloog voor 2de opinie
- **Voorschrift** medicatie voor elk gezinslid door de **arts**
 - Medisch voorschrift arts met juiste medicatie en dosage → Ivermectine en/of Zalvor (andere medicatie zit niet in de flow)
 - Op elektronisch voorschrift met barcode, niet op ID (vaste apotheek)
 - **Niet meegeven aan klant!**
- **Contactgegevens**
 - Alle RR-nummers voor alle te behandelen personen in het gezin
 - Gsm-nummer
 - Adres
 - Taalkennis gezin voldoende (tolk nodig?)
- **Randvoorwaarden**
 - Er mag geen weerstand zijn tegen actie (belang van intake aanmelder)
 - Klanten zonder papieren doorsturen naar Sociaal Centrum Plein

Naam en voornaam van de voorschrijver
en beroepsnummer

DOOR DE VOORSCHRIJVER IN TE VULLEN
Naam en voornaam
van de reëfiliërende:

Voorafheuten
aan het
verpakkingstype

Rt
St.

Stempel van de voorschrijver

Datum en handtekening
van de voorschrijver

31/01/2019

Einddatum van de
interventie

26/01/2019

GENESMIDDELENVOORSCHRIFT
VAN TOEPASSING VANAF 1 november 2019

Opstarten interventie

Rol van dienst gezondheid stad Antwerpen

- Opstarten van coördinatie via vaste partners met de SILO APPLICATIE (beheer door dienst gezondheid)
 - Altrio thuisverpleging: medische component
 - Groep Intro: hygiëne component
 - Apotheek Paleis: medicatie
- Doorsturen van attesten naar thuisverpleging en apotheek
- Bereikbaarheid bij problemen tijdens gecoördineerde actie
- Opvolging van financiële afhandeling gecoördineerde actie (vrijgave van facturen)

Opstarten interventie

Rol van uitvoerende partners

- Gemeenschappelijke interventiedag zoeken
- Prospectie bij de klanten thuis + afspraken interventiedag vastleggen
 - 1ste pakket kledij meenemen om te wassen/diepvries
- Interventiedag
 - Reinigen woning
 - 1ste pakket kledij teruggeven
 - Thuisverpleegkundige doet hygiënische zorg + medicatie

Nazorg: na de behandeling

Rol van de aanmelder

- Na 1 maand terugsturen naar huisarts ter controle letsels

Rol van dienst gezondheid

- Opvolging van financiële afhandeling actie
- Rapportage
- Overleg Departement Zorg Vlaamse overheid
- Overleg met uitvoerende partners
- Recidieven monitoren
 - Altijd multidisciplinair overleg (MDO) bij herbesmetting
 - Overleg met arts, patiënt en zorgverleners om besmettingscyclus in kaart te brengen (transmissie)
 - Info doorgeven aan uitvoerende partners
 - Wachtijd tussen 2 interventies: 2 maanden

Scabiës (schurft): Preventieve tips en tricks

Serge De Pauw, preventiedienst stad Antwerpen

Persoonlijke tips

- Vermijd **langdurig, intensief huidcontact** met iemand die schurft heeft (of vermoeden)
- **Leen geen** (werk)kledij van andere mensen of collega's
- **Leen geen** kledij **uit** aan anderen
- Draag geen **ongewassen kledij van anderen**
- Slaap niet in **eerder gebruikt bedlinnen**
- Deel geen **(keuken)handdoeken en washandjes** met anderen
- Deel geen **gebedsmatjes** (indien van toepassing)

Tips bij huisbezoeken

- Check **vóór betreden** gevoelige woningen (zeker bij vermoeden)
- **Bedek** zoveel mogelijk **lichaamsdelen** (bv. lange broek, lange mouwen)
- **Vermijd** direct (langdurig) **contact** met tapijten, bedden, stoffen zetels of met stof beklede stoelen
- Hang je jas aan **kapstok** (en niet op bed, zetel of stoel)
- **Was je handen grondig** voor en na elk bezoek
- **Vermijd contact** met besmette personen die nog geen behandeling kregen
- Indien mogelijk en bij vermoeden van besmetting: hou het **gesprek buitenshuis** (bank, deurgat, ...)

Bedwantsen

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

Gezondheidsimpact van bedwantsen

Aaron Devos

Arts infectieziektebestrijding

DEPARTEMENT ZORG

Afdeling Preventief Gezondheidsbeleid

T 02/ 553 08 92

aaron.devos@vlaanderen.be

www.departementzorg.be

Bedwantsen: wat is het?

- ▶ Kleine parasiet, 5 tot 6 mm
- ▶ Voeden zich met bloed, ook tijdens larvale stadium
- ▶ Aangetrokken door lichaamswarmte, vocht en CO₂
- ▶ Kunnen tot 1 jaar overleven zonder bloedmaal
- ▶ Bijten ook huisdieren
- ▶ 's Nachts actief
- ▶ Overdag verstoppen ze zich:
 - Bedlinnen, matrassen
 - Gordijnen, plooien in textiel
 - Achter plinten, loshangend behang
 - Fotokaders, laptopshoes,...
- ▶ Kunnen niet vliegen

Bedwantsen: epidemiologie

- ▶ Niet meldingsplichtig dus geen exacte cijfers
- ▶ Ook bij mensen zonder reisgeschiedenis
- ▶ In alle lagen van de bevolking

Bedwantsen: diagnose

Combinatie van:

Kliniek

- ▶ Jeukt als en lijkt op muggenbeet
- ▶ Onbedekte plaatsen:
→ Hals, armen, benen
- ▶ Gegroepeerd
- ▶ Beten vaak pas na enkele dagen zichtbaar
- ▶ Vaak géén symptomen!

Sporen van bedwants in huis

- ▶ Donkere plekjes: uitwerpselen
- ▶ Vervellingen
- ▶ Levende bedwantsen
- ▶ Bloedplekjes op lakens
- ▶ Vaak in hoeken, plooien

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

Bedwantsen: complicaties

- ▶ Zeer moeilijke bestrijding!
- ▶ Surinfectie krabletsels
- ▶ Mogelijk vaker respiratoire problematiek
- ▶ Slaapproblemen
- ▶ Slechtere zelfrapportage gezondheid
- ▶ Angstproblematiek
- ▶ Stigma

Bedwantsen: bestrijding

- ▶ Voorkomen is beter dan genezen
- ▶ Eens besmet = gespecialiseerde firma nodig!
- ▶ Toenemende resistentie tegen insecticiden
- ▶ Niet bestand tegen temperaturen onder -20°C of boven 55°C

Bronnen

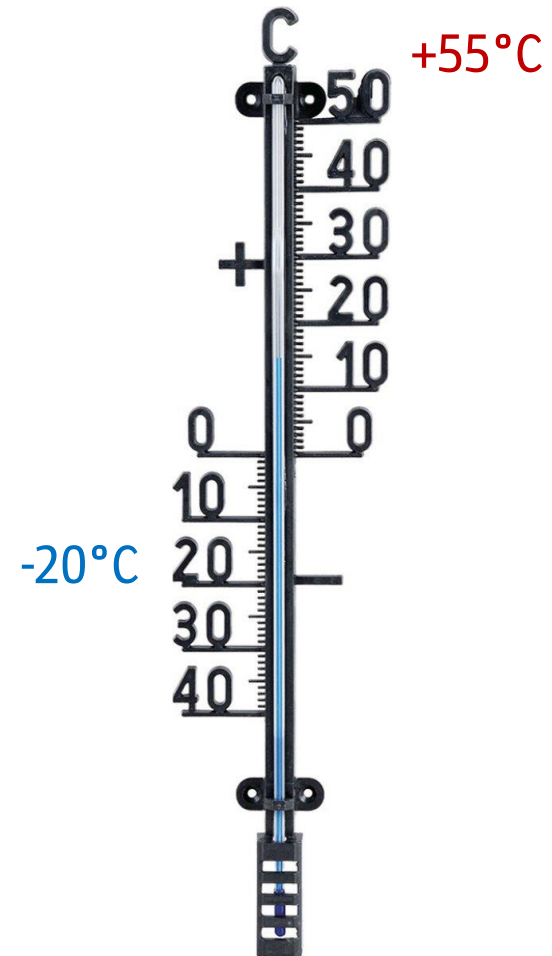
1. Aždajić MD, et al. Increased Scabies Incidence at the Beginning of the 21st Century: What Do Reports from Europe and the World Show? *Life (Basel)*. 2022 Oct 13;12(10):1598. doi: 10.3390/life12101598. PMID: 36295033; PMCID: PMC9604680.
2. Beeres, Dorien et al (2018). Efficacy of ivermectin mass-drug administration to control scabies in asylum seekers in the Netherlands: A retrospective cohort study between January 2014 – March 2016. *PLOS Neglected Tropical Diseases*. 12. e0006401. 10.1371/journal.pntd.0006401.
3. Daan Rauwerdink, M.D., Deepak Balak, M.D., Ph.D (2023). Burrow Ink Test for Scabies. *N Engl J Med* 2023; 389:e12; DOI: 10.1056/NEJMicm2216654
4. [Schurft / Scabiës - Huidarts.com](#) (27/11/2023)
5. Sheele JM. Respiratory diseases in patients with bed bugs. *Clin Respir J*. 2022 Jan;16(1):27-34. doi: 10.1111/crj.13447. Epub 2021 Sep 13. PMID: 34498401; PMCID: PMC9060000.
6. Fung EHC, et al. The Impact of Bedbug (*Cimex* spp.) Bites on Self-Rated Health and Average Hours of Sleep per Day: A Cross-Sectional Study among Hong Kong Bedbug Victims. *Insects*. 2021 Nov 14;12(11):1027. doi: 10.3390/insects12111027. PMID: 34821827; PMCID: PMC8623092.

Bedwantsen: Bestrijding

Sally Peustjens, dienst dierenoverlastbeheer stad Antwerpen

Temperatuurgerelateerd

- Wel: stoom- of hittebehandeling
- Niet: insecticiden of andere producten

Bestrijding

Stadslocaties

- Determinatie: dienst dierenoverlastbeheer
- Bestrijding kleine infestatie (onbewoonde ruimte): dienst dierenoverlastbeheer
- Bestrijding grote infestatie (bewoonde of meerdere ruimte(s)): professionele bestrijdingsfirma

Privélocaties

- Bewoners zijn **zelf verantwoordelijk** voor de bestrijding van bedwantsen.
- Bestrijding is erg moeilijk en kan dus best door een **professionele firma** worden uitgevoerd.
- Kan een klant de kosten van de bestrijding niet betalen? Na aanmelding in een sociaal centrum en een sociaal-financieel onderzoek, kan stad Antwerpen beslissen om uitzonderlijke financiële steun toe te kennen.

Communicatie

Voor burgers:

- Flyer op www.antwerpen.be/info/652f980fa2cf490012277f55/wat-kan-je-doen-bij-vermoeden-van-bedwantsen-bij-een-klant
- www.antwerpen.be/dieren

Voor medewerkers van stad Antwerpen:

- Medewerkersportaal stad Antwerpen
 - Draaiboek (wordt bekeken om dit openbaar te maken)
 - Nieuwsbericht: Wat je kan doen bij (vermoeden van) bedwantsen bij een klant

Wat zijn bedwantsen?

Bedwantsen zijn kleine roodbruine insecten die vooral in warmere plekken in huis leven.

- Bedwantsen worden aangetrokken door de lichaamswarmte van mens of dier om hun voedsel (bloed) te vinden.
- Bedwantsen planten zich snel voort.

Hoe weet je of er bedwantsen zijn?

- Je ziet kleine, donkere bloedvlekjes op lakens, dekens en kussens. Kijk goed tussen de naden.
- Je vindt stukjes vervellingshuid of witte eitjes op lakens, dekens en kussens.
- Je ruikt een zoete en misselijkmakende amandelgeur.
- Je hebt jeuk door beten die lijken op muggenbeten.

Hoe bestrijd je bedwantsen?

Bepaal of het gaat om bedwantsen maar probeer ze niet zelf te bestrijden.

- Vraag professionele hulp van een gespecialiseerde firma en laat je woning behandelen.

Let op: Insecticiden die je vrij in de winkel kan kopen, zijn niet effectief tegen bedwantsen. Zij zullen de bedwantsen enkel verjagen en de rest van het gebouw of nabije gebouwen verder besmetten.

Hoe voorkom je bedwantsen?

Op vakantie

- Controleer eerst of er bedwantsen aanwezig zijn in je vakantieverblijf. Let op kleine, donkere bloedvlekjes op lakens of matrassen. Kijk goed tussen de naden.
- Controleer regelmatig je bagage op de aanwezigheid van insecten.
- Plaats je bagage op een bagagerek en niet op de grond.
- Wanneer je thuis bent, was en droog je kleding en ander textiel onmiddellijk op hoge temperatuur (minstens 60 graden) of breng het naar een stomerij.
- Je kan je spullen ook in de diepvriezer zetten (minstens -20 graden) gedurende minstens 3 dagen.

In je eigen woning

- Hou je woning netjes en zorg dat alle gaten, kieren en spleten in vloeren en muren zijn opgevuld.
- Controleer meubels en matrassen bij aankoop op sporen van bedwantsen. Wees voorzichtig met tweedehands meubels.
- Gebruik een anti-bedwantsen matrasovertrek.

Meer info

Contacteer de dienst Dierenoverlastbeheer:
tel. 03 432 16 70
klm.sd@antwerpen.be
www.antwerpen.be/info/dierenoverlast

www.antwerpen.be/info/dierenoverlast

Weetjes

- Bedwantsen **dragen geen ziektes over**. Er is dus **geen gevaar** voor de volksgezondheid. Overlast kan wel psychische of psychosomatische effecten veroorzaken.
- Beten veroorzaken slechts bij **35% van de mensen jeuk, roodheid en huidirritatie**. **65% reageert dus niet op beten**, of ontwikkelt geen zichtbare sporen van beten.
- Beten van bedwantsen komen vaak in een **opvallende rechte lijn in de nek of op de armen** voor.
- Volwassen bedwantsen kunnen **maanden, tot zelfs een jaar overleven zonder voedsel (bloed)**.
- Aanwezigheid van bedwantsen is **geen kwestie van hygiëne**. Maar **gebrek aan hygiëne vergroot de kans op ongedierte** wel significant.

Bedwantsen: Preventieve tips en tricks

Serge De Pauw, preventiedienst stad Antwerpen

Hoe hou je bedwantsen buiten?

- **Goede orde en (slaapkamer)hygiëne** = minder verstopplaatsen (hoeken en kanten!)
- Eenvoudige huishoudelijke taken: meerdere keren per week **goed stofzuigen en/of dweilen** van muren, vloeren en stoffen bekledingen
- **Wekelijks verversen van beddengoed**
- **Anti-bedwantsmatrasbeschermer**
- Zo weinig/minder **stoffen bekleding op risicoplaatsen**
- **Periodieke en systematisch controle** bedwantsgevoelige locaties en materialen: bedden, bedlinnen, matrassen, rugzakjes, kledij, nachtkastjes, kleerkasten, knuffels, tapijten/matten, beklede stoelen/zetels, rugzakken, draag/handtassen én laptops
- **Fysieke weringsmaatregelen**: dichten barsten en spleten in muren, zoldering en houtwerk, verwijderen of vastlijmen loszittend behangpapier
- **Binnenbrengen van risicomaterialen** vermijden (anders; eerst een week in diepvriezer op -20°C!)
- **Metalen bedden** beter dan houten!
- Kleding en bedlinnen **wassen op ten minste 60°C + minstens 30 minuten droogkast**
- Let op met **reizen**: pak koffers en tassen buiten uit + direct wassen/droogkast

Wat kan je zelf doen?

- Persoonlijke spullen (jassen, handtassen, rugzakken, laptop, ...):
 - **Niet** op bedden, zetels of andere **risicovolle** plaatsen
 - Aan de **kapstok**
 - **Buiten** houden
- **Niet** op bedden, stoffen zetels en met stof bekleden stoelen **zitten**
- Inspecteer **persoonlijke spullen** regelmatig bij vermoedens of bevestiging
- Beperk het **binnen brengen** van **persoonlijke spullen in de twee richtingen**, namelijk werk-privé en privé-werk
- **Wegwerphandschoenen, wegwerpoverschoenen** en een **wegwerpoverall** bij controleren na geground vermoeden of bevestiging

Vragen?

Bedankt voor jullie aanwezigheid